

мейнстрімний ідеологічний напрямок. Це свідчить про катастрофу надій, на здобуття цілісності людиною, по меншій мірі, на сучасному етапі.

Література:

1. Merleau-Ponty Maurice, *L'œil et l'esprit*. (1964). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.scribd.com/doc/234621374/Oeil-Et-Esprit>
2. McLuhan Marshall, *Understanding Media: The Extensions of Man: Critical Edition* (2013). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://spada.uns.ac.id/pluginfile.php/671597/mod_resource/content/1/Understanding%20Media.pdf

Дольська О. О.,
доктор філос. н. проф.,
проф. кафедри філософії,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

НАОЧНЕ УЯВЛЕННЯ І УЯВА: ДО ПИТАННЯ РОЗШИРЕННЯ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕДУР МИСЛЕННЯ

Із розвитком інформаційних технологій, розширенням значення віртуальної реальності, можливих засобів інструментального характеру за умов активізації перерахованих складових, виникає питання роздумів про такі когнітивні процедури, як уявлення та уява. Якщо спиратися на латинську термінологію, то перший термін, який ми маємо обговорювати – *Repraesentatio* (лат.), нім. *Vorstellung*) наочне уявлення, зображення. Це чуттєвий образ предметів, даний свідомості, що супроводжується, на відміну від сприйняття, почуття відсутності того, що представляється. У ширшому значенні словом уявлення позначається всяке відтворене пам'яттю стану свідомості. Наприклад, зникле почуття може бути відтворено пам'яттю як уявлення. Таким чином уявлення позначає вторинний стан свідомості від первинного (відчуття, почуття і т. і.).

Іммануїл Кант у «Критиці сили судження» визначає прекрасне через почуття задоволення від уявлення [2]. При цьому уявлення необхідно перебуває в уяві (*Einbildungskraft*) і може бути тотожним ідеї [2, параграф 49]. Артур Шопенгауер виніс «уявлення» у назву своєї роботи «Світ як воля і уявлення» (1819). Особливе значення термін уявлення має у філософії та психології Й.Ф. Гербарта, який в уявленні бачить основний факт психічного життя. Уявлення, – каже Гербарт, – стають силами, чинячи опір один одному. Це відбувається тоді, коли сходяться разом кілька протилежних уявлень [1]. З положення, що уявлення суть самостійні сили, Гербарт будує своєрідну статистику і динаміку уявлень.

Історичний контекст питання уявлення треба починати із думок філософів-емпіриків (Д. Локк, Д. Берклі, Д. Юм., Е. Кондильяк, Е. Мах та ін.). Але не можна не згадати і філософів-раціоналістів (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Гегель, неокантіанці та ін.), які підкреслювали принципову відмінність уявлення від поняття, наводячи приклади таких понять, які не можна уявити ні в загальному, ні в конкретному вигляді.

У зв'язку з цими фактами у філософській та психологічній літературі виникла гостра дискусія (що триває дотепер) про існування наочних уявлень та їх природу. Сучасний філософський та психологічний аналіз уявлення призводить до наступних висновків.

1. Уявлення не може бути протиставлене мисленню, хоч і не в тому сенсі, який мав на увазі філософський емпіризм. Мислення може здійснюватися і без участі уявлення. Однак

уявлення так чи інакше передбачає діяльність думки, в яку воно включене як перцептивна схема та як спосіб вирішення певних завдань на осмислення.

2. Уявлення – не наочні «картини», що у внутрішньому світі свідомості розглядаються «розумовим поглядом», а форми готовності до активної пізнавальної діяльності у світі. Їх зміст не є щось, внутрішньо властиве лише їм, а збігається з передбачуваними характеристиками предметів та подій реального світу.

Уява. Значення цього феномену відрізняється від уявлення. Уява виступає у вигляді мрії, творчої задумки. Вона пов'язана з нервово-мозковими і органічними процесами. Кожному відомо, що відтворена в уяві картина небезпек може викликати прискорення пульсу, зміну дихання. Будь-які емоції можуть супроводжуватися уявами, виконувати певні дії в уяві, «грати» якісь ролі в цих діях тощо. Іноді уява «дає», сприяє створенню неіснуючого образу, який настільки яскравий, що людина абсолютно впевнена в його реальності.

Уява – одна з вузлових проблемних дискусій у філософії освіти за умов нових інформаційно-комунікативних технологій. Бурхливий розвиток останніми роками когнітивних досліджень, з одного боку, та нових історико-культурних підходів, з іншого боку, дозволило описувати зміну культурних епох як зміну правил роботи уяви. Цей контекст дає можливість розуміти уяву не як створення неіснуючих образів, а як здатність осмислити етичну проблему і поставити себе на місце іншого. Цей ракурс питання тягне за собою уяву прагматичного характеру (тобто таку, яка підіймає дидактичний, етичний, методичний, соціальний ефект) і підіймає питання зміни способу прочитання, соціального використання отриманого знання, створення моделей освітнього і виховного характеру тощо, які в комплексі розширюють процедури когнітивного характеру.

Разом з тим, у філософії освіти не склалося однозначної інтерпретації творчої уяви (наприклад, художньої, технічної, за віком тощо уяви) як комунікативного механізму, що «несе» в собі знання та досвід через образи, а також як конструктивного механізму, що створює одночасно нові ідеї та нові формальні канони. Вивчення уяви і того, що є результатом уяви (як слідство, оформлення уявлення) може стати одним із продуктивних способів інтерпретації методів донесення матеріалу учням, слухачам, студентам тощо.

Література:

1. Гербарт Й. Ф. // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. 742 с.
2. Кант І. Критика сили судження / пер. Віталій Терлецький. Київ: Темпора, 2022. 906 с.

Dong Tingting,
postgraduate student
of the Department of Philosophy,
National Technical University
“Kharkiv Polytechnic Institute”,
Kharkiv, Ukraine

THE PRACTICAL EXPERIENCE OF CHINESE MARXISM

The practical experience of Chinese Marxism is multifaceted, including both the practice of Chinese revolution and construction, as well as the practical experience since China's reform and opening up. These practical experiences fully demonstrate that under the special historical conditions of China, Marxist theory has strong vitality and creativity, providing a foundation and support for the construction of socialism with Chinese characteristics.